

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

Příloha č. 3: Test

Příloha č. 4: Obrázky

Příloha č. 5: Seznam grafů a tabulek

Příloha č. 6: Seznam obrázků

Příloha č. 1: Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU
Josef Martího 31, 162 52 Praha 6-Vešeslavín

Žádost o vyjádření Etické komise UK FTVS

k projektu průzkumné, kvalifikační či seminární práce, zahrnující lidské účastníky

Název projektu: Povědomí veřejnosti o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru a možnosti ovlivnění pomocí edukačního programu

Forma projektu: výzkumná práce - bakalářská práce

Období realizace: říjen 2017 - prosinec 2017

Předkladatel: Karina Šírerová

Hlavní řešitel: Karina Šírerová

Místo výzkumu (pracoviště): poradenské centrum Rozhledna – Jana Koziny 1227, Český Brod 282 01

Vedoucí práce (v případě studentské práce): PhDr. Jitka Vařeková, Ph.D.

Popis projektu: Cílem bakalářské práce je zjištění změn a porovnání povědomí skupiny studentů ze střední školy v důsledku aplikace programu Jak vidím svět, když nevidím. Bakalářská práce bude obsahovat 2 části. První část se bude zabývat teorií, přiblíží jednotlivé druhy zrakového postižení a specifika života s nimi spojená. Druhá část bakalářské práce bude mít praktický charakter. Bude rozdělena do tří fází. V první fázi se žáci budou seznamovat s problematikou nevidomých osob v podobě přednášky. Ve druhé fázi praktické části budou mít žáci prostor na seznámení se s přítomnými pomůckami pro nevidomé, na dotazy a shlednutí spolupráce nevidomého člověka se slepeckým psem. Poslední třetí fáze se zaměří na lidi se zrakovým postižením, ve které bude cílem zjistit jejich pohled na asistenci ve veřejném prostoru. Hlavní metodou sběru dat bude anketní šetření a polostrukturované interview. Metodikou výzkumu bude pak kvalitativní studie. Cílem výzkumu je zjistit, zda se u žáků po absolvování edukačního programu zlepši povědomí o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru.

Charakteristika účastníků výzkumu: účastníci výzkumu budou studenti střední školy o počtu přibližně 30 respondentů ve věku 14-18ti let

Zajištění bezpečnosti pro posouzení odborníky: Bezpečnost při výzkumu bude zajištěna výběrem vhodného bezpečného prostředí. Data budou získávána na území poradenského centra Rozhledna – Jana Koziny formou anonymního anketního šetření. Bude přítomen pedagogický dozor. Veškerá práce bude probíhat ve spolupráci se sdružením Rozhledna, která se zaměřuje na poradenské služby pro život s těžkým zrakovým postižením. Cílem sdružení je pomáhat lidem s těžkým zrakovým postižením vést důstojný život a zapojit se do společnosti podle jejich vlastních představ a přání. Rizika prováděného výzkumu nebudou vyšší než běžně očekávaná rizika u testování prováděných v rámci tohoto typu výzkumu.

Etické aspekty průzkumu: Probandi jsou žáci střední školy ve věku od 15ti do 17ti let. Jelikož se jedná o problematiku hlubšího charakteru smyslem uskutečnění této bakalářské práce je poukázat na možnosti lepší asistence lidem se zrakovým postižením ve veřejném prostoru. Žáci by na základě teoretického přiblížení, které je následně spojeno s praktickou výukou (během které si studenti zkusí například asistovat nevidomému člověku při chůzi, dále si vyzkouší pohmatem rozpoznávat různé předměty, číst pomocí braillova písma a seznámi se s nejrůznějšími pomůckami, které usnadňují nevidomým lidem každodenní život), měli chápat smyslové postižení jako zcela běžnou záležitost v reálném životě. Tato zkušenost by v nich měla probudit snahu o pomoc lidem se zrakovým postižením ve veřejném prostoru a odstranit strach kvůli nevědomosti o asistenci. V práci nebudou prezentována jména probandů, budou uváděna pouze pod označením „probandi“. Osobní data budou anonymizovaná a po anonymizaci budou smazána.

Informovaný souhlas: příložen

Povinnosti všech účastníků průzkumu na straně řešitele je chránit život, zdraví, důstojnost, integritu, právo na sebeurčení, soukromí a osobní data zkoumaných subjektů, a podniknout k tomu veškerá preventivní opatření. Odpovědnost za ochranu zkoumaných subjektů leží vždy na účastnících průzkumu na straně řešitele, nikdy na zkoumaných, byť dali svůj souhlas k účasti na průzkumu. Všichni účastníci průzkumu na straně řešitele musí brát v potaz etické, právní a regulační normy a standardy průzkumu na lidských subjektech, které platí v České republice, stejně jako ty, jež platí mezinárodně. Potvrzují, že tento popis projektu odpovídá návrhu realizace projektu a že při jakékoli změně projektu, zejména použitých metod, zašlu Etické komisi UK FTVS revidovanou žádost.

V Praze dne: 8. 9. 2017

Podpis předkladatele: *Šírerová*

Vyjádření Etické komise UK FTVS

Složení komise: Předsedkyně: doc. PhDr. Irena Parry Martínková, Ph.D.

Členové: prof. PhDr. Pavel Slepíčka, DrSc.

doc. MUDr. Jan Heller, CSc.

PhDr. Pavel Hráský, Ph.D.

Mgr. Eva Prokešová, Ph.D.

MUDr. Simona Majorová

Projekt práce byl schválen Etickou komisí UK FTVS pod jednacím číslem: *159/2017*

dne: *2. 10. 2017*

Etická komise UK FTVS zhodnotila předložený projekt a neshledala žádné rozpory s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směrnici pro provádění průzkumu zahrnujícího lidské účastníky.

Josef Martího 31, 162 52 Praha 6
razítko UK FTVS

– 20 –

razítko UK FTVS

podpis předsedkyně EK UK FTVS *IM*

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážený pane, vážená paní,

v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv, zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dalšími obecně závaznými právními předpisy (jakož jsou zejména Helsinská deklarace, přijatá 18. Světovým zdravotnickým shromážděním v roce 1964 ve znění pozdějších změn (Fortaleza, Brazílie, 2013); Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zejména ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb.) a Úmluva o lidských právech a biomedicině č. 96/2001, jsou-li *aplikovatelné*), Vás žádám o souhlas s Vaší účastí / s účastí Vašeho dítěte ve výzkumném projektu v rámci bakalářské práce na UK FTVS s názvem : Povědomí veřejnosti o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru a možnosti ovlivnění pomocí edukačního programu prováděné na gymnáziu, Praha 8, Ústavní 400. Projekt není nijak financován, pomůcky pro osoby se zrakovým postižením budou zapůjčeny z poradenského sdružení Rozhledna. Jakékoli vzniklé peněžní náklady budou financovány pouze soukromými financemi. Cílem výzkumu je zjistit, zda se u žáků po absolvování edukačního programu zlepší povědomí o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru.

Proběhne anketní dotazování zaměřené na povědomí o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru. Anketní dotazování bude probíhat před i po absolvování edukačního programu. Anketa zabere přibližně 2 x 10 minut. Platný dotazník musí mít vyplněny všechny povinné otázky. Děti budou požádány o pokud možno jednoznačné a pravdivé odpovědi. Očekávaným přínosem je přiblížit problematiku osob se smyslovým postižením žákům běžné střední školy a změna postoje k asistenci ve veřejném prostoru. Na základě realizace edukačního projektu Jak vidím svět, když nevidím by žáci měli chápat smyslové postižení jako zcela běžnou záležitost v reálním životě, nikoli ji označovat za něco méně hodnotného. Tato zkušenost by v nich měla probudit snahu o pomoc lidem se zrakovým postižením ve veřejném prostoru a odstranit strach kvůli nevědomosti o asistenci.

Výzkum je rozdělen do tří fází. V první fázi se žáci budou seznamovat s problematikou nevidomých osob v podobě přednášky. Ve druhé fázi praktické části budou mít žáci prostor na seznámení se s přítomnými pomůckami pro nevidomé, na dotazy a zhlédnutí spolupráce nevidomého člověka se slepeckým psem. Poslední třetí fáze se zaměří na lidi se zrakovým postižením, ve které bude cílem zjistit jejich pohled na asistenci ve veřejném prostoru.

Bude Vám / Vašemu dítěti detailně vysvětlen průběh jednotlivých částí projektu. V případě zájmu budete informováni o anketním setření, přítomnosti pedagogického dozoru a zajištění bezpečnosti. Rizika prováděného výzkumu nebudou vyšší než běžně očekávaná rizika u testování prováděných v rámci tohoto typu výzkumu. Účast v projektu nebude finančně ohodnocena. Získaná data budou zpracovávána a bezpečně uchována v anonymní podobě a publikována v bakalářské práci, případně v odborných časopisech, monografiích a na konferencích, případně budou využita při další výzkumné práci na UK FTVS. Po anonymizaci budou osobní data smazána. V případě zájmu bude zpracovaná bakalářská práce poskytnuta k nahlédnutí nebo eventuálně po vyžádání na emailové adrese: karina.sirerova@seznam.cz

V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.

Jméno a příjmení předkladatele hlavního řešitele projektu: Karina Šírerová

Jméno a příjmení osoby, která provedla poučení: Karina Šírerová Podpis:.....

Prohlašuji a svým níže uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném projektu a že jsem měl(a) možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal(a) jasně a srozumitelně odpovědi na své dotazy. Byl(a) jsem poučen(a) o právu odmítnout účast ve výzkumném projektu nebo svůj souhlas kdykoli odvolat bez represí, a to písemně Etické komisi UK FTVS, která bude následně informovat předkladatele projektu.

Místo, datum

Jméno a příjmení účastníka ..... Podpis: .....

Jméno a příjmení zákonného zástupce .....

Vztah zákonného zástupce k účastníkovi ..... Podpis: .....

Příloha č. 3: Test

Dobrý den, jmenuji se Karina Šírerová a ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího testu. Tento test je součástí mé bakalářské práce, která je zaměřena na téma „Povědomí veřejnosti o asistenci osobám se zrakovým postižením ve veřejném prostoru a možnosti ovlivnění pomocí edukačního programu“. Test je anonymní a Vámi svěřené informace budou využity pouze pro potřebu tohoto výzkumu.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění.

Jsem: muž/žena

Je mi ..... let

Absolvoval/a jsem edukační program „Jak vidím svět, když nevidím“: ANO/NE

(Doplňte a zakroužkujte vyhovující odpovědi.)

Okruh 1: Znalost pravidel asistence nevidomému ve veřejném prostoru

- 1. Jak se zachovat, když chceme pomoci nevidomému člověku na ulici? Jaký je první důležitý krok?**
- 2. Pokud vidíme ve veřejném prostoru (například na chodníku před přechodem pro chodce, nad schody, ve vestibulu metra) nevidomého člověka, vždy mu pomůžeme s přesunem (přejítí přes ulici, doprovod se schodů, pomoc na eskalátor)? ANO/NE a proč?**
- 3. Pokud jde po ulici nevidomý s průvodcem, tak se nevidomý drží za: ruku/ loket/ rameno/ záda a nevidomý jde před průvodcem/ mírně za průvodcem/ vedle něj.**

(Správné odpovědi zakroužkujte.)

4. **Pokud se na ulici setkáme s nevidomým, kterému pomáhá vodící pes, tak:**
- a) **Snažíme se navázat kontakt s osobou i se psem. Psovi nabídneme fyzický kontakt, necháme se očichat a pohladíme.**
  - b) **Komunikujeme pouze s nevidomým. Psa nehladíme a neodvádíme jeho pozornost.**
- (Vámi vybranou odpověď zakroužkujte a zdůvodněte.)**

Okruh 2: Povědomí o nevidomých a jejich pohybu ve veřejném prostoru

5. **Jakým způsobem mohou nevidomí vnímat své okolí při pohybu ve veřejném prostoru?**
6. **Zcela nevidomý člověk se ve veřejném prostoru (na ulici, v hromadných dopravních prostředcích):**
- a) **nemůže nikdy pohybovat bez doprovodu druhé osoby**
  - b) **může pohybovat pouze s vodícím psem**
  - c) **může pohybovat zcela samostatně například za pomoci bílé hole**
- (Vámi vybranou odpověď zakroužkujte.)**
7. **Uveďte příklad, co pro nevidomého člověka může představovat ve veřejném prostoru tzv. „architektonickou bariéru/ překážku“?**
8. **Setkali jste se někdy ve veřejném prostoru s nějakými opatřeními (architektonická opatření, technické pomůcky), která usnadňují orientaci osobám se zrakovým postižením?**
- (Uveďte alespoň 2 příklady.)**
9. **K čemu slouží nevidomému bílá hůl (má více funkcí – napsat alespoň 2)?**

10. **Jaká je hlavní úloha vodícího psa pro zrakově postižené?**

11. **Pokud vodící pes „pracuje“, podle čeho ho poznáme?**

Okruh 3: Osobní zkušenosti s poskytnutím asistence nevidomému ve veřejném prostoru

12. **Pomohl/a jsi někdy nevidomému ve veřejném prostoru nebo ses alespoň zeptal/a, jestli tvou pomoc nepotřebuje?**

1) Ano, nabídl/a jsem pomoc: Kolikrát?

a) 1 – 2x

b) 3 – 5x

c) vícekrát

(Vyhovující odpověď zakroužkujte.)

- **Využil nevidomý člověk nabídky? ANO/ NE**

(Vyhovující odpověď zakroužkujte.)

- **O jakou nabídku pomoci se jednalo? Nabídka převedení přes ulici/ doprovodu na eskalátor v metru/ nasměrování na správnou tramvaj/ jiné...**

(Vyhovující odpověď zakroužkujte.)

2) Ne, nenabídl/a jsem pomoc: Proč?

a) zatím se mi nenaskytla příležitost

b) bál jsem se, že během pomoci udělám chybný krok

c) spěchal jsem

d) obával jsem se navázat kontakt a nevěděl jsem, jak pomoci

e) jiné...

(Vyhovující odpověď zakroužkujte.)

Příloha č. 4: Obrázky

Obr. č. 2: Čtení Braillova písma

Obr. č. 3: Asistence nevidomému

Obr. č. 4: Luštění obrázku pomocí hmatu

Obr. č. 5: Ukázka práce s vodícím psem

Příloha č. 5: Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Znalost pravidel pro navázání kontaktu s nevidomým člověkem na ulici

Graf č. 2: Znalost pravidel, kdy pomoci nevidomému jedinci ve veřejném prostoru

Graf č. 3: Znalost pravidel pro chůzi nevidomého s průvodcem

Graf č. 4: Znalost pravidel chování k vodícímu psovi

Graf č. 5: Znalost kompenzačních smyslů nevidomých osob

Graf č. 6: Znalost samostatného pohybu nevidomých osob ve veřejném prostoru

Graf č. 7: Znalost architektonických bariér pro nevidomé osoby

Graf č. 8: Znalost opatření, která usnadňují orientaci osobám se zrakovým postižením

Graf č. 9: Znalost používání bílé hole

Graf č. 10: Znalost úlohy vodícího psa pro zrakově postižené

Graf č. 11: Znalost označení vodícího psa, který „pracuje“

Graf č. 12: Rozdělení studentů podle toho, zda poskytli nevidomému pomoc

Graf č. 13: Odůvodnění, proč daní studenti neposkytli nevidomému pomoc

Graf č. 14: Četnost pomoci nevidomému danými jedinci

Graf č. 15: Typ pomoci nevidomému

Tabulka č. 1: Vymezení stupňů zrakového postižení podle WHO

Tabulka č. 2: Celkový počet chybných a správných odpovědí

Příloha č. 6: Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Schématické zobrazení lidského oka a zjednodušený princip projekce oka na sítnici

Obrázek č. 2: Čtení Braillova písma

Obrázek č. 3: Asistence nevidomému

Obrázek č. 4: Luštění obrázku pomocí hmatu

Obrázek č. 5: Ukázka práce s vodícím psem